

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Odmev. — Naši uzori. — Šola obsojajo. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Odmev.

III.

V odmevu II. smo govorili o metodiki in o tem, kdo je poklican v prvi vrsti, da poda slovenskemu učiteljstvu metodičnih knjig, iz katerih naj isto črpa za nadaljno izomiko na polju pedagogike. Precizovali smo tudi stališče za napredek vnetega učiteljstva napram zahtevam, ki se v zadnjem času stavijo do učiteljstva. Dokazali smo, da je napredno učiteljstvo pač voljno in tudi željno napredovati in da kar je storilo, storilo je edino le iz lastnega nagiba in po lastni požrtvovalnosti, zakaj če bi se bilo ravnalo po faktorjih, ki so bili v prvi vrsti poklicani povzdigniti naše šolstvo, žalostno in mrtvo bi bilo na našem pedagoškem polju. Pa naj bode dovolj teh žalostnih spominov. Danes pa hočemo precizovati tudi zahteve učiteljstva. Prepričani smo, da bodo pametni ljudje trezno premislili naše zahteve in nam tudi pritrdili. Clara pacta — boni amici!

Umen voznik nasuje konjiču polne jasli ovsca, predno ga upreže pred voz, katerega je težko naložil, dobro vedoč, da je le dobro nakrmljeno živinče v stanu premagati težkoče ter

speljati voz do cilja; nasprotno pa nespameten voznik vpreže sestradano žival pred kola, požene in kjer dobi med potjo kak tovor, prevzame ga za mal denar ter naloži ubogi živali. Ako ubogo živinče še tako težko vleče, ne dá mu drugega okusiti nego bič, dokler uboga živalica ne cepne sredi pota na tla. Vsak pameten človek se bo zgražal nad postopanjem takega voznika in pomiloval ubogo živinče — ki je pa ko nečno vendar-le samo živinče.

Tudi učiteljstvu se nakladajo vedno nova bremena, novo delo in krajšajo počitnice! Nič bi ne imeli proti temu, ko bi merodajni faktorji pogledali kdaj tudi v naše jasli, pa ne z namenom, da bi nas zasramovali in dolžili, da spodkopavamo ugled učiteljstva, ako ne razpolagamo z večjimi sredstvi, ampak z namenom, da se prisuje toliko, da bomo enkrat plačani, kakor se spodobi in kakor zahteva naše delo in naša naobrazba.

Najprvo naj se izpolnjuje § 55 drž. š. zakona, vse drugo bode privrženo, bode prišlo takorekoč samo ob sebi.

Da, da, najprvo poštene plače, potem pa tudi lahko zahtevate od učiteljstva intenzivnejšega delovanja in manj počitnic.

Naši uzori.

II.

Dragi bratec Idejalist! Kaj pa si tako žalosten in potr? Radi svojih zamorjenih uzorov, ka li? Jaz pa se veselim Tvojega spoznanja. Resnično se ga veselim in izpraznil sem na Tvoje zdravje že par časič piva. Da, Bog Te živi! Zdaj si naš! Zdaj se boš ves z nami bojeval, a ne za tiste mladeniške uzore. Sedaj se ti menda ne bo več sanjalo, da bo kedaj reven in zatiran učiteljček reševal človeštvo! Uvidel si, da se požrtvovalno, a tiho delo učiteljevo slabo upošteva in plačuje. Čutil si morda že, da vsa Tvoja požrtvovalnost nič ne šteje, če se le malo zameriš „merodajnim“ gospodom, če nimaš dovolj gibčnega hrbtišča itd. Spoznal si, da danes ne iščejo idejalno navdahnjenih možatih učiteljev, temveč poslušnih služabnikov, ki izvršijo vsak migljaj brez premisleka. Li ni tako, in to pri vseh „merodajnih?“ Le ena nepremišljena beseda in — up je šel po vodi. Vidiš, tako je danes z uzori, tako je z načeli! Li ne opazuješ vsak dan, da oni najboljše vozi, kojemu niso načela krmilo, oni, ki se zvija kakor jegulja po raznih potih? Koliko sme pregrešiti

tak brezznačajnejš, a vendar se najde zmiraj mogočna roka, ki ga čuva vsega hudega. A kaj se godi značajnim ljudem?

A ne boj se me, dragi moj Idejalist. Nočem Te izvabiti med neznačajnejše. Pri vsej dobroti, ki jih obdaja, se mi vendar studijo. V njihovo vrsto ne greva nikdar! Dobil bi Te pa rad na drugo pot, ki Ti je gotovo že nekoliko znana. Glej, dokler bodo učitelji vedno v strahu „bo li za njih in njihove dovolj živeža“, bodo imeli pač minimalen vpliv, ker danes velja načelo: „Človek velja le toliko, kolikor plača.“ Glej, ko bi učitelj lahko plačal desetkrat več, kakor plača danes, zalegla bi njegova beseda desetkrat več. Kdo bi si pa tudi upal zadirati se v moža, ki ni nikdar v gmotni stiski? Kdo bi ga ne poslušal, kdo mu ne ustrezal, ko vendar lahko plača vsako uslugo? Kdo bi dolžil po krivem človeka, ki si lahko vsako uro najme dobrega odvetnika? Kdo bi zahteval od bogatega učitelja, da se strogo drži svoje službe, saj je vendar gospod in gospodom se ne gleda tako na prste, kakor siromakom. Kdo bi preziral pri volitvah naš glas, ko bi imeli za seboj krdela volilcev, ki so od nas gmotno odvisni? — Glej, dragi moj Idejalist! Ne vem, če Te poznam osebno, a duševno si mi gotovo soroden. Tudi jaz sem imel jednako melanholične ure, kakršne žiješ Ti sedaj. Tudi jaz

Poglejmo si učitelja novince, ki se je 12 let šolal. On dobi 66 kron na mesec. Od teh dá za stanovanje 14 K, za hrano 40 K, skupaj 54 K, tedaj mu ostane za obleko, obuvale na mesec 12 K; dekla, ki dobi tudi hrano in stanovanje prosto, dobi istotako na mesec 12 K, ki jih ima za obleko in obuvale. Ali je kaj razločka med obema?! Dá, je; a samo ta, da si mora učitelj kupovati dražjo obleko, nabavljati si strokovnih knjig, časopisov ter se živeti stanu primerno. Kolikor črk, toliko ironije.

In poznejši avancement! Bogu bodi potoženo, ni dosti boljši kot kake služkinje, ki se je tekom let naučila bolje kuhati, kajti tudi ona se povspne toliko, da ima na dan po 60 vinarjev več kot učitelj, ki je služboval do vštetelega 12—14 leta. In petletnice?! Te nam zboljšajo vsakih 5 let plačo za 20 vinarčkov na dan, pa le tedaj — če smo bili pridni. Trgovski vajenec pa dobi, ko se je izučil koncem svojega 18. leta, vso oskrbo in še 40 K plače. To dá misliti! Vsak učiteljski abiturijent naj si pač dobro premisli, predno se posveti učiteljskemu stanu, zakaj lep je sicer ta stan — a nehvaležen posel.

Boljše je iti k finančni straži, ker država skrbi boljše za svoje ljudi. In celo, ko se narase finančnemu stražniku družina, ki jo je treba izšolati, tudi tedaj skrbi država zanjo, ker daje otrokom finančnih stražnikov ustanove in sicer, dokler so v lj. šoli po 100 K, v srednji šoli po 200 K in na visokih šolah po 400 K na leto. Učitelju očetu pa se reče, če potoži, da ima mnogo dece, da je to nepotrebno; v dokaz slučaj, da je neki funkcionar rekel nekemu učitelju-očetu z zbadljivim posmehom: „Warum erlauben Sie sich diesen theueren Sport?“

Kako smo pomilovali svojega součenca, ki je izstopil iz I. letnika pripravnice, ker vsled slabega talenta ni zmagoval ter vstopil kot pisar in tudi dobil na mesec 60 K, tedaj 30 gld. In danes?! Danes lahko pomiluje on nas, da smo bili tako nespametni, da smo se šolali še 3 leta in potem študirali leto za letom, zakaj sedaj dobiva on po 2400 K, mi pa po 1200.

Ni se torej čuditi, da na Kranjskem vedno bolj primanjkuje učiteljev in jih bode še bolj primanjkovalo. Te dni je bilo brati, da se je tudi že na Štajerskem pojavilo to po-

sem pokopaval uzor za uzorom, a primerjal sem naše življenje z življenjem drugih stanov. Pa v nobenem stanu nisem našel toliko ljudij, ki bi se brezplačno trudili za svojega trpečnega bližnjega, za svoj narod ali za vesoljno človeštvo. Črevljar ni hotel popraviti črevljev siromaku, ako jih ni imel s čim plačati, voznik ni hotel peljati reveža, dokler ni videl tistih „belih seksarjev“, kmet ni zastoj preoral njive svojemu bolnemu sosedu, odvetnik se ni hotel pravdati, če ni čutil petic in še duhovnik ni hotel spremljati umrlega župljana na pokopališče, ko ni bilo nikogar, ki bi plačal. Slišal sem tudi o narodnih voditeljih, ki skličejo volilne shode le, če sem jim iz gotovega fonda odkaže primerna nagrada. — Vsakdo je skrbel, da je dobil za svoje delo kolikor mogoče mastno plačilo, da je potem tudi on lahko več plačal in več veljal v človeški družbi.

Le med nami učitelji najdejo se tovariši, ki delujejo v šoli in izven šole, kolikor jim dopuščajo telesne in duševne moči, brez ozira na svoj gmotni dobiček. Koliko vdov in sirot mora bitko plačevati to trudoljubivost, to „uzorno“ delovanje naših tovarišev, ki so se držali nekdanjega gesla „Ne samo, kar veleva mu stan, kar more, mož je storiti dolžan.“

manjkanje. Čuditi pa se je načinu, s katerim se hoče naše šolstvo povzdigniti.

Edino pretirane zahteve do učiteljstva ne bodo rešile našega šolstva, pač pa odvrnile marsikako izborna moč, da bode iskala kruha drugje, kjer ne bode tako kisel in grenak.

Ko se je šlo za povišanje plač uradništva in srednješolskih profesorjev, ni nikomur prišlo na um, pobijati izboljšanja, češ, saj si s postranskimi zasluzki tudi nekaj prislužijo. Kdaj se je pričakovalo, naj se kak sodnik ali glavar peča z orglanjem in si tako izboljša eksistenco?!

Pripravljeni smo in sami priznamo, da je dobro, pečati se izven uradnih ur še s pripravo za pouk, četudi se od drugih uradnikov nikoli ne zahteva, naj tudi čas, kar ga jim ostane nad uradne ure, porabijo za svoj urad, vendar smo tudi mi ljudje, ki hočemo živeti.

Komur je razvoj našega šolstva res pri srcu, skrbi naj in zastavi vse svoje moči, da bode učiteljstvo primerno plačano — potem je mogoče, staviti do njega tudi povišane zahteve.

Ako zahtevamo od črevljarja, naj nam napravi bolje izdelane črevlje, bode takoj pripomnil, da nam pač rad ustreže, samo, da mu bodemo več plačali. In učitelj naj bi se z vsem zadovoljil! Ni malo ne!!! Zatorej tudi upamo, da ni resnična vest, ki kroži med učiteljstvom, da je nekdo opozoril dež. odbor, naj s povišanjem plač še malo počaka.

Prošnja kranjskega učiteljstva za izboljšanje gmotnega stanja, kojo je uložilo „Slovensko deželno učiteljsko društvo“ te dni na deželni zbor kranjski, bo šla do svojega mesta instančnim potom. Prvi jo dobi v roke mestni šolski svet ljubljanski, potem deželni šolski svet in naposled pa deželni odbor, ki jo bo izročil deželnemu zboru v rešitev. Merodajnim krogom bo dana lepa prilika, spremljati in podpirati to prošnjo ter pokazati, so li isti res istiniti prijatelji ljudskega učiteljstva in šolstva.

Šolo obsojajo.

V 13. številki „Učit. Tovariša“ je bil ponatisnjen članek iz „Slov. Lista“: Šolstvo na Kranjskem. Prav temu podoben člančič je izšel v „Slovcu“ št. 220 l. l. Glasi se mej

Gotovo si opazil tudi Ti, moj Idejalist, izjemo, kojo dela naš stan v človeški družbi. Vsako delo je vredno svojega plačila, a mi opravimo preveč dela, za to ga ne morejo primerno nagraditi. Mi delamo preradovoljno in pretiho, za to nas plačujejo le z dobrohotnimi besedami in obljubami. Oprimimo se tudi mi občno veljavnih načel in poskrbimo, da ne bomo več izjema v človeški družbi. Tirjajmo vselej in povsodi zboljšanje našega gmotnega stanja, zvišanje našega ugleda, pomnoženje naših pravic, kajti tudi mi veljamo le toliko, kolikor plačamo.

Vidiš, dragi moj Idejalist, ta je tista pot, na katero bi Te rad dobil. Zdi se mi, da si z jedno nogo že stal na njej, ko si spisal svoj podlistek. Če sem Ti s tem pismom potegnul še drugo naprej, dosegel sem svoj namen. Nadejam se namreč, da nam boš Ti krepak sobojevnik, ki bo vse svoje moči zastopil v svrhu, da ne bomo mi učitelji samo na papirju gospodje, ampak da bomo lahko tudi živeli kot gospodje. V to svrhu kličem Ti: „Bog te živi“ in „Na veselo svidenje na bojišču“! Tvoj

Realist.